בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ענ"א 20697-08-19 ק' נ' י' ואח'

בעניין הקטינים:	**נ' ק'**
	ת' ק'
	א' ק'
	ע"י האפוטרופא עוה"ד שלומית ברנס (זערור)
המערער	**ע' ק'**
	ע"י ב"כ עוה"ד יוסי נקר
	נגד
המשיבים	**1. מחלקה לשירותים חברתיים – ******
	2. היועץ המשפטי לממשלה
	ע"י נציגתו עוה"ד ר. הס-בכר מהלשכה המשפטית-משרד הרווחה
	3. ש' ש' ק'
	ע"י ב"כ עוה"ד גבי ברנדס

דלתים סגורות

פסק דין

פתח דבר:

1. ערעור על החלטת בית משפט לנוער בחיפה (כב' השופטת ע. בן-לוי) מיום 6.8.2019 בצע"נ 699-08-19 במסגרתה ניתן צו על פי סעיף 12 לחוק הנוער (טיפול והשגחה), תש"ך – 1960 (להלן: "**חוק הנוער**") להוצאתם הזמנית של שלושת הקטינים נ' ילד 12.2009.** כבן 9.5 (להלן: "**נ'**"), ת' ילד 11.2011.**, כבן 7.5 שנים (להלן: "**ת'**") ו- א' ילידת 2.2015.**, כבת 4.5 שנים (להלן: "**א'**") אשר יכונו במשותף "**הקטינים**", ממשמורת אמם, המשיבה מס' 4 (להלן: "**האם**" או "**המשיבה**") ומחזקת דודתם, ע' ק' י' (להלן: "**הדודה**"), אחותו של אביהם המערער (להלן: "**האב**" או "**המערער**"), והעברתם למרכזי חירום (בית ***** ***** ונווה *****) לצורך אבחון.

ויודגש: הצו ניתן בטרם הוכרז על הקטינים כנזקקים ובהתאם לבקשת עו"ס לחוק הנוער, ותוקפו הוגבל ל-30 יום ממועד קליטת הקטינים במרכזי החירום, כמתחייב על פי הוראת סעיף 12 לחוק הנוער, והוא נועד על מנת שהקטינים יעברו תהליך אבחון שלא במסגרת הקהילה.

2. המערער מיאן להשלים עם החלטת בית משפט קמא והגיש ערעורו זה במסגרתו טען כי לא היה מקום להורות על הוצאת הקטינים והעברתם למרכזי חירום, בטרם נבחנה יכולתו לטפל בקטינים. לחילופין טען המערער, כי היה מקום להותיר את הקטינים אצל משפחתו כפי שהיה בהמשך לצו החירום שניתן ביום 30.7.2019 שהורה על הוצאת הקטינים ממשמורת המשיבה והעברתם לבית הדודה.

<u>העובדות הרלבנטיות וההליכים לפני בית משפט קמא</u>:

3. ענינם של הקטינים והוריהם מוכר ומטופל על ידי שירותי הרווחה, על רקע סכסוך זוגי מתמשך, אשר כלל תלונות הדדיות בדבר אלימות בין ההורים וגם כלפי הקטינים. שני ההורים מתקיימים מקצבאות נכות על רקע נפשי ותפקודם הוערך כבעייתי.
בשנת 2016 התגרשו ההורים זה מזו כאשר עוד בשנת 2015 עזב המערער את בית הצדדים המשותף והקטינים המשיכו להתגורר עם אמם.

4. בחודש 3/2019 הגיש המערער כנגד המשיבה תביעה למשמורת הקטינים בתלה"מ 47293-03-19 בבית משפט לענייני משפחה בחיפה. כעולה מטיעוני המערער, בגדרי תיק המשפחה הוזמן תסקיר עו"ס לסדרי דין וזו אף העידה כי האב כשיר לשמש משמורן על הילדים ולטפל בהם, בעוד שהאם אינה ראויה להמשיך ולהחזיק בהם לנוכח התנהלותה הבעייתית - התמכרות לאלכוהול, איום בהתאבדות ועוד.

על פי החלטת בית משפט לעניני משפחה בחיפה, נותרו הילדים במשמורת אמם, והם קיימו קשר עם אביהם במרכז קשר או מחוצה לו ובליווי מי מבני המשפחה. בהתאם לדווחי מרכז הקשר, הקשר של נ' עם אביו מורכב וטעון; נ' מוסת (כנראה על ידי האם) כנגד אביו; הוא חסר וויסות רגשי ותפקודי, עד כדי קללות ואלימות כלפי אביו. עוד צויין, כי נ' מנסה להסית אחיו ת' כנגד אביהם. עוד על פי התסקיר האב תואר כמתקשה להציב גבולות וקיים צורך מתמיד בתיווך, ליווי והתערבות צוות מרכז הקשר, ובהתאם להערכתם, הוא זקוק להדרכה אינטנסיבית.

ניתן להתרשם כי הקשיים המתעוררים הם יותר בהקשר של הקטין נ', כאשר ממסגרת החינוך התקבלו דיווחים בדבר מצב קשה מאוד מבחינה התנהגותית, רגשית וחברתית, בדידות חברתית, פחדים ביצירת קשר עם אחרים ואי הגעה סדירה לבית הספר.

בוועדת תכנון טיפול והערכה בשירותי הרווחה נבנתה תכנית טיפולית לקטינים ולמשפחה, אשר כללה שילוב סומכת לסיוע בבית האם, הפניית האם לטיפול בהתמכרויות ומעקב פסיכיאטרי, ואבחון לקטינים בו הוחל במסגרת הקהילה.

5. כאמור, המשפחה מוכרת ומטופלת בשירותי הרווחה מזה כחמש שנים, ורמת הסכסוך בין ההורים לא פחתה והם עודם מצויים בקונפליקט חריף, אף שנפרדו והתגרשו לפני כשלוש שנים.

6. במסגרת הדיונים שנערכו בפני בית משפט קמא נטען כי המשיבה שותה משקאות אלכוהוליים לשוכרה בנוכחות הילדים, והיא עתידה לשהות באשפוזית לרגל טיפול גמילה.

7. להחלטתו של בית משפט קמא קדמו שני אירועים מרכזיים שעמדו מאחורי פנית העו"ס לחוק הנוער:

א. בשעות הערב של ה- 29.7.2019 קיבלה מנהלת מחלקת הרווחה טלפון מעובדת סוציאלית אשר דיווחה כי שכנתה של המשיבה אמרה לה שהאחרונה מאיימת לשים סוף לחייה. המנהלת דיווחה למשטרה והמשיבה פונתה באמבולנס לחדר המיון של בית החולים ****, בעוד שהמערער הוזעק לבית המשיבה כדי לשמור על הקטינים. בשעות הלילה חזרה המשיבה מבית החולים ודרשה מהמערער לעזוב את ביתה.

ב. יום לאחר מכן, בשעות הערב המאוחרות של 30.7.2019, התקבל במשטרה דווח לפיו הקטינים נ' ו- ת', נמצאים בבית של חברה של המשפחה ומבקשים לא לשוב לבית אמם. על כן הוזעקה עו"ס כוננית לחוק הנוער, ובביקור בית דיווחה כי האם הייתה תחת השפעת אלכוהול ולא ידעה לומר היכן ילדיה. אי לכך היא הוציאה תחת ידה צו חירום ושלושת הקטינים עברו לבית דודתם – אחותו של המערער ב****.

8. בתאריך 31.7.2019 הוגשה לבית משפט קמא בקשת העו"ס לחוק הנוער לאישור צו החירום שנקטה יום קודם לכן ולהורות על הוצאתם של הקטינים ממשמורת הוריהם וקביעת מקום חסותם במרכז חירום לשם עריכת אבחון.

9. בית משפט קמא הועיד את הבקשה לדיון לפניו ליום 6.8.2019 והורה כי עד אז הקטינים ישהו בבית הדודה או אצל אחד מבני המשפחה המורחבת.

<u>החלטת בית משפט קמא:</u>

10. אציין כבר עתה כי זו ניתנה מבלי שהצדדים ביקשו לקיים חקירות, ויתכן וקיומן היה תורם בדרך זו או אחרת להערכת החלופה שהוצעה על ידי האב להמשך שהיית הקטינים אצל דודתם.
אלא שמרגע שבחרו הצדדים שלא לקיים חקירות, הרי שמלאכתו של בית משפט קמא הייתה קשה יותר והוא ניזון אפוא מהמידע בו הוצף, מבלי שעמד לרשותו אותו כלי חשוב של חקירה נגדית. מכאן, העדפת עמדת שירותי הרווחה, גוף ניטרלי ומקצועי הפועל על פי חוק, בכל הנוגע לתיאור המצב העובדתי על כל היבטיו, תחת אימוץ גרסת האם או גרסת האב, היתה בבחינת מהלך כמעט מתחייב.

11. יחד עם זאת, דווקא בנסיבות אלה מן הראוי היה כי בית משפט קמא יאפשר שמיעת הדודה אשר על פי הנטען, והדברים לא הוכחשו, הגיעה לדיון והמתינה מחוץ לאולמו של בית משפט קמא, שהיה מודע להימצאה שם. בכך היה מתאפשר לו להתרשם במישרין מנכונותה ויכולתה להירתם לתהליך האבחון, ולסייע בידי גורמי הרווחה בביצועו, וכן לשם בחינת האפשרות כי על אף נטייתה הטבעית לצדד באחיה המערער, תיאות לארח את האם בביתה לשם מפגשים עם הקטינים או לקחתם אליה ועוד.

12. במהלך הדיון לפני בית משפט קמא דווח כי המשיבה מתעתדת לצאת מביתה למשך שלושה שבועות לאשפוזית לצורך טיפול בגמילה מאלכוהול. כך גם עלה בדיון שהתקיים לפני.

בית משפט קמא הורה על הוצאת שלושת הקטינים למרכזי חירום לצורך אבחון, משמצא כי צעד זה הינו חיוני על רקע עוצמת הקונפליקט בין ההורים, והצורך ליתן לילדים הגנה, שקט, אבחון במקום ניטרלי, ובחינת האינטראקציה של כל אחד מהם עם כל אחד מההורים.
לסיום ציין בית משפט קמא כי טוב יעשו שני ההורים אם ינצלו את הזמן בו שוהים הקטינים במרכזי החירום על מנת לפתור את כל הבעיות בינם לבין עצמם, תוך ראיית טובת הקטינים.

ואכן מאותו מועד שהו הקטינים במרכזי חירום, אם כי בהפרדה, ותחת שהיתם יחד, נ' ו-ת' שהו במרכז אחד, ואילו א' באחר.

13. במהלך הדיון שנערך בפניי, ולאחר שהתרשמתי כי תהליך האבחון נדרש עבור נ' ו- ת', ולא עבור א', ולאור הדיווחים הקשים ביחס למצבה של א' שהופרדה מאחיה, הסכימו הצדדים כי א' תועבר עוד באותו היום ממרכז החירום לבית דודתה, זאת בכפוף להתחייבות הדודה וכן הסבתא לפעול בהתאם להנחיות האפוטרופא לדין ולעו"ס חוק הנוער. הסכמה זו אך מוכיחה כי מלכתחילה, לא היה צורך בהוצאת א' מבית דודתה, וכי ניתן היה לשקול השארתה שם, ויש רק להצטער על התקופה בה שהתה במרכז חירום, ולקוות שתוכל להתגבר על תוצאותיה ובמהרה.

יוער כי במהלך אותו דיון ביקשתי להתרשם במישרין מהדודה והסבתא שהמתינו מחוץ לאולם בית משפט, ובנוכחות הצדדים, הפניתי אליהן מספר שאלות והתרשמתי לחיוב מנכונותן לקיים הוראות והנחיות האפוטרופא לדין וכן עו"ס לחוק הנוער, ככל שהקטינים ישהו אצל הדודה, ולא נרתעו מלהתחייב לדאוג לקיום קשר בין הקטינים לבין אמם, בכל מתכונת שתתבקש על פי הנחיית העו"ס.

<u>טענות הצדדים</u>:

14. <u>טענות המערער</u>:

לשיטת המערער, התכלית של ההוצאה החוץ ביתית בצו חירום, אינה מתקיימת, ועל כן יש להורות על שחרור הקטינים והעברתם למשמורתו ולחילופין למשמורת בני משפחתו.

לטענת המערער, בית משפט קמא מיאן לבחון פניה לאמצעים חלופיים ופחות דרסטיים המעניקים מעטפת מתאימה לקטינים כדוגמת השמתם במשמורת בני משפחה המוכרים להם, זאת בייחוד כאשר לא נקבע כי אין לאב מסוגלות הורית והקטינים לא הוכרזו כנזקקים.

בנוסף טען האב כי לא נשקפת לקטינים "סכנה תכופה", ואין זה מקובל במערכת הרווחה להוציא קטינים מחוץ לביתם לצורך אבחון או בירור בלבד.

כמו כן, אף שהדבר לא נטען מפורשות בגדרי כתב הערעור, לשיטת המערער, החלטת בית משפט קמא ניתנה בחוסר סמכות, משזו נתונה לבית המשפט לענייני משפחה .

<u>טענות המשיבה</u>:

המשיבה מצדדת בהחלטת בית משפט קמא וסבורה כי דין הערעור להידחות.

יודגש כי הסכמת המשיבה, במעמד הדיון, למעבר הקטינה א' לבית הדודה הייתה לאור נתונים חדשים שלא עמדו בפני בית משפט קמא בעת מתן החלטתו – העיכוב בכניסת המשיבה לאשפוזית, קליטתה הקשה של הקטינה בבית ***** *** וחוות דעת העו"ס כי אין צורך בשהותה שם, ושינוי עמדת הדודה לגבי הקשר בין הקטינה לבין המשיבה בעת שהותה באשפוזית והגבלת שהות המערער בביתה.

לטענתה, החלטת בית משפט קמא ניתנה בסמכות, שכן האמור בסעיף 6(ז) לחוק בית המשפט לענייני משפחה, אינו שולל את סמכותו של בית משפט לנוער לדון בתובענה המוגשת אליו ובוודאי אינו מביא לבטלות החלטותיו.

עוד טענה המשיבה כי לבית המשפט לענייני משפחה הוגשה בקשה להעברת הדיון בבקשה לצו ביניים אליו, אולם טרם ניתנה החלטה בבקשה. כמו כן לטענתה, עסקינן בבקשה לצו ביניים בהתאם לסעיף 12 לחוק הנוער ועל כן אין המדובר בתביעה לנזקקות, ונכון היה להכריע בה מידית.

עוד לשיטת המשיבה, מצבם הקשה של הקטינים מקים לכאורה עילת נזקקות בשלב זה. כמו כן, הדודה מטפלת בשלושת ילדיה, עובדת גם מחוץ לביתה והיא תתקשה להתפנות לטיפול בקטינים ולהתמודד לאורך זמן ממושך עם מצבם המורכב. מעבר לכך, בפרק הזמן בו שהו הקטינים בבית הדודה, לא התאפשר קשר בין האם לבין הקטינים.

עוד לטענתה, הדודה מנהלת אורח חיים חילוניים, בעוד האב האם והקטינים מנהלים אורח חיים חרדי.

15. <u>עמדת העו"ס לחוק הנוער</u>:

לשיטתה, אומנם גורמי הרווחה התרשמו כי מצבם של הקטינים בבית הדודה טוב, אולם האם דיווחה כי לא עלה בידה באותה תקופה לתאם מפגש עם הקטינים והקשר שהתקיים היה רק

באמצעות הטלפון, כאשר ניסיונות התיווך מצד גורמי הרווחה בין האם לבין הדודה או האב לא צלחו, ומנגד האב שהה רוב הזמן בבית אחותו ביחד עם הקטינים.

עוד נכתב כי לאור רצף המשברים בתפקודה של האם התברר לגורמי הטיפול כי במצבה הנוכחי אין היא מסוגלת להיות אחראית על הקטינים.

באשר לאב נכתב כי אומנם הוא התגייס באופן מידי לטובת הילדים ולפנית הרווחה וביקש לקבל את הקטינים לחזקתו, אך מצד שני נלקחה בחשבון החלטת בית משפט לענייני משפחה אשר לא רק שלא העביר את המשמורת על הקטינים אל האב, אלא פסק שהמפגשים עמו יתקיימו רק בפיקוח, בנוכחות צד שלישי (במרכז קשר או בנוכחות בן משפחה שלו). בנוסף, מהמפגשים שהתקיימו במרכז הקשר עלה הרושם כי המיומנויות ההוריות של האב אינן טובות וכי לרוב הוא מתקשה להעסיק את הקטינים ולהציב להם גבולות, אפילו למשך זמן קצר ובכתליו של מרכז הקשר, והוא נזקק להדרכה אינטנסיבית וצמודה של אחרים.

לעניין שהות הקטינים אצל בני המשפחה המורחבת צוין, כי האחים/אחיות של ההורים אינם מוכרים למחלקת הרווחה, אך נדמה כי העברת הקטינים למשמורתם, נוכח הקונפליקט החריף הקיים בין הצדדים, עלול רק להעצים את עוצמת הסכסוך ולא ברור כיצד הקשר עם ההורה האחר יתקיים והאם הקטינים לא ייחשפו לדברי הסתה ביחס אליו.

לאור האמור המליצו גורמי הטיפול על מרכזי החירום כאשר **המטרה העיקרית** הינה הרחקת הקטינים משדה הקרב שמתנהל בין ההורים, לאפשר להם לשהות במקום ניטרלי, בטוח ורגוע, לעבד את מה שעברו ולאסוף את עצמם כשלכל אחד מההורים ניתנת ההזדמנות לשמור על קשר עם הקטינים במשך כל אותה התקופה, **והמטרה המשנית** הינה לשם אבחון מעמיק של מצבם של הקטינים.

16. <u>עמדת האפוטרופא לדין</u>:

לשיטת האפוטרופוס לדין, דין הערעור להתקבל בכל הנוגע לקטינה א', כך שיש להורות על הוצאתה ממרכז החירום והחזרתה לבית הדודה. מאידך, בנוגע לקטינים נ' ו- ת', לעמדתה דין הערעור להידחות ויש להותירם להמשך ביצוע הערכה ואבחון במרכז החירום נווה *****.

עוד נטען כי בפני בית משפט קמא התברר מצבם הרגשי, הנפשי והפיזי של הקטינים אשר לא הותיר ספק בדבר נחיצות הוצאתם למסגרת מוגנת לטובת הערכה ואבחון אינטנסיבי ומקיף.

עוד לטענתה, בית משפט קמא שקל היטב את טובת הקטינים, והשמתם במרכז החירום לצורך הגנה עליהם, וכי הערכתם ואבחונם על-ידי הגורמים המקצועיים נועדה לשם שרטוט תמונה מלאה בנוגע למצבם ולשם מתן סעד מיידי וחיוני לטובתם בהתאם לסעיף 12 לחוק הנוער.

17. <u>עמדת היועמ"ש</u>:

לשאלת הסמכות הסכים היועמ"ש כי הדיון בבקשת העו"ס לחוק הנוער אמור היה להתקיים בבית משפט לענייני משפחה שבפניו תלויה ועומדת תובענה בעניינם של הקטינים, עם זאת ציין כי אין משמעותה של הוראת סעיף 6(ז) לחוק בית המשפט לענייני משפחה, שבית משפט לנוער נעדר סמכות לדון בבקשה לפי חוק הנוער.

הוסיפה ב"כ היועמ"ש וטענה כי בקשת עו"ס לחוק הנוער לא הייתה להעברת משמורת בין ההורים, אלא הוצאת הקטינים באופן זמני ממשמורתם, למשמורת רשות הסעד אשר תקבע את מקום חסותם. על כן אין המדובר בהכרעה על פי חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות אלא בסוגיה המצויה בליבת סמכות בית משפט לנוער בהתאם להוראות חוק הנוער.

כמו כן נטען כי נסיבות החיים של הקטינים מקימות עילת נזקקות לכאורה ביחס אליהם, כמו גם "אירוע השבר" אשר התרחש בנוכחות הקטינים, הדגיש את החיוניות ונחיצות אמצעי הטיפול כמו גם הדחיפות והצורך בהפעלתם.

מוסיף היועמ"ש וטוען, כי אומנם במהלך הדיון הביעה דודתם של הקטינים רצון לקבלם אל ביתה והיא הותירה רושם מהימן, עם זאת אין המדובר בסביבה ניטרלית לחלוטין משמדובר באחות האב. בנוסף, לא ניתן יהא לבצע אבחון מעמיק ומקיף ל- נ' ול- ת' כפי זה המתבצע במסגרת מרכז החירום, אם הקטינים ישהו בבית הדודה ויטופלו במסגרת הקהילה.

עוד לעניין הדודה נטען, כי היא מגדלת בעצמה שלושה ילדים, וחרף כוונותיה הטובות, לא ברורה מידת יכולתה להתמיד ולהחזיק בכל הקטינים, אף אם מדובר בתקופה זמנית.

<u>דיון והכרעה</u>:

18. בשל נסיבות אישיות של ב"כ המשיבה, אפשרתי לה להגיש השלמת טיעונים בכתב תוך ארבעה ימים במהלכם גם הוגשו טיעונים בכתב מטעם היועמ"ש, ובמקביל השלמת טיעון מטעם המערער. משאלה הונחו לפני לא נותר אלא ליתן הכרעתי.

19. לאחר שבחנתי את טענות הצדדים, בכתב ובעל-פה, שוכנעתי לקבל את הערעור ולבטל החלטת בית משפט קמא. את טעמי אפרט בקצרה.

20. אך תחילה לטענת חוסר הסמכות העניינית.

כמתחייב על פי סעיף 6(ז) לחוק בית המשפט לעניני משפחה, תשנ"ה-1995, המבקש לרכז בידי אותה ערכאה את ההתדיינות בעניינם של קטינים, במקרה והקדימה לדון בו, גם אם בהיבט המצומצם יותר של מאבק המשמורת בין ההורים, כפי המקרה שלפנינו, על בית משפט קמא היה להעביר הדיון בבקשה לבית משפט לעניני משפחה בחיפה, ולא מצאתי בהחלטתו כל הסבר מדוע בחר שלא לנהוג כך.

יחד עם זאת, לא שוכנעתי כי משום כך יש להורות על בטלות החלטת בית משפט קמא, בשים לב לסמכות העקרונית הקיימת לו לדון בתובענות על פי חוק הנוער, ומשרואים בו הערכאה המוסמכת בלעדית לדון בהן, פרט לאותם מקרים מיוחדים המקנים לבית משפט לעניני משפחה סמכות מקבילה, כמו במקרה דנן.
עם זאת אבהיר, כי המשך הדיונים בתיק הנזקקות על כל היבטיו, יתקיים לפני בית משפט לעניני משפחה בחיפה, כמתחייב על פי חוק בית משפט לעניני משפחה, במאוחד עם תיק המשפחה הנדון שם.

21. ועתה לשאלה המרכזית: כלום נכון היה להורות על הוצאת הקטינים ממשמורת הוריהם והעברתם למרכז חירום בהתאם להוראת סעיף 12 לחוק הנוער?

כאמור, על פי סעיף זה, נקיטת הליך ביניים טרם הכרזה על הקטינים כנזקקים תתאפשר בהתקיים ראיות לכאורה בדבר נזקקותם. אלא שנזקקות לכאורית לא עלתה באופן חד וברור, ואף לא באופן משתמע מתוקף הנתונים והעובדות שהוצגו בפני בית משפט קמא או בפניי. אומנם לפני בית משפט קמא לא התקיימו חקירות, כך שלא ניתן לומר כי הנתונים אשר הוצגו על-ידי גורמי המקצוע התערערו בדרך זו או אחרת. ברם, אף הם מציינים כי האינטראקציה של הקטינים עם בני משפחתו של האב לא נבחנה וכי אין בפיהם, בשלב זה, כל טענה כנגד הדודה והרושם שעלה הוא שהיא מיטיבה עם הקטינים. זאת להבדיל מטענתם ביחס להותרת משמורת הקטינים אצל האם או קביעתה אצל האב.

יחד עם זאת, מוכן אני להניח לצורך הדיון, כי הונחו ראיות לכאורה בדבר נזקקות הקטינים.

22. נתמקד איפוא בתנאים הנוספים שמעמיד סעיף 12 לחוק הנוער הדורשים כי ההוצאה ממשמורת ההורים תהא **חיונית ונדרשת באופן מידי וזאת בהעדר אמצעי או הסדר חלופי ופוגעני מדרגה פחותה.**

פסק הדין המנחה לעניין יישום הוראת סעיף 12 לחוק הנוער ניתן בדנ"א 6041/02 **פלונית נ' פלוני** [פורסם בנבו] (12.7.2004) אשר עסק בהוצאת קטינים מבית אמם למרכז חירום לילדים בסיכון, בין השאר לאור תסמונת ניכור הורי ממנו סבלה המשפחה. שם נפסק, כי בהחליטו על הוצאת קטין מרשות הוריו צריך בית המשפט להשתכנע כי אין אמצעי אחר, פחות בחומרתו, אשר יבטיח את ההגנה על שלומו ורווחתו של הקטין וכי רק ביסוס הנחיצות בהוצאתו של הקטין והצורך לעשות כן מידית, יכול להצדיק פגיעה במרקם המשפחתי. בית המשפט העליון הדגיש כי דרישת המידיות מתווספת לדרישת הנחיצות לנוכח היותה של אותה החלטה החלטת ביניים הנשענת על הוכחה לכאורית של נזקקות (ראה גם: ענ"א (חי') 23776-05-17 **האם נ' מחלקה לשירותים חברתיים טירת הכרמל** [פורסם בנבו] (29.5.2017); ענ"א (חי') 51223-02-16 **ק' (קטינה) נ' מחלקה לשירותים חברתיים – הדר חיפה** [פורסם בנבו] (30.3.2016); ענ"א (חי') 60206-11-15 **א' (קטינה) נ' מחלקה לשירותים חברתיים – קרית מוצקין** [פורסם בנבו] (4.2.2016)).

23. בחינה של נימוקי העו"ס לחוק הנוער להעברת הקטינים מדודתם למרכז חירום, והעדפת שהיתם שם על פני המשך שהיתם בבית הדודה, כפי שפורטו בבקשתה ובגדרי הטיעונים שהעלתה גם לפני, אינם מצביעים בהכרח על נחיצות צעד קיצוני זה, ובוודאי לא למניעת סכנה תכופה ומידית. הדברים אמורים הן ביחס לנימוק לפיו הדודה אינה ניטרלית ומצדדת באחיה – האב, ועל כן לא אפשרה ולא תאפשר מפגשים וקשר בין הקטינים לבין אמם, וכן ביחס לנימוק כי האבחון אינו מתאפשר במהלך שהית הקטינים שם. דחית נימוקים אלה מתחייבת גם בהתעלם מהתרשמותי החיובית מהדודה ואמה – סבתם של הקטינים, וכנות הצהרותיהן ונכונותן לשתף פעולה עם הגורמים המקצועיים. על רקע אלה סבורני כי לא ניתן היה לשלול ומראש מסוגלות הדודה לשמש כמשמורנית זמנית ומיטיבה עבור שלושת הקטינים. למצער, ראוי היה להורות, בשלב ראשון, על המשך שהייתם אצלה, ולו לתקופה הדרושה לשם עריכת האבחון, או לתקופה קצרה יותר במהלכה ייבחן תפקודה ומידת התאמתה להמשיך ולהחזיק בקטינים, כאשר ביני וביני, האם עוברת תהליך גמילה ובמקביל האב מקבל הדרכה הורית וכל טיפול הנדרש לשם הכשרתו לגדל את הקטינים, כאשר מאבק המשמורת, וגם תיק הנזקקות, נדונים ומוכרעים לפני בית משפט לענייני משפחה.

אוסיף בהקשר זה, כי גם אם עלו ספקות לגבי יכולות הדודה ונכונותה לאפשר קיום קשר ומפגשים בין הקטינים לבין אמם, וכי במהלך השבוע בו שהו אצלה לא אפשרה קיום קשר כזה, ומאידך גיסא האב שהה מרבית הזמן בביתה, מחובת העו"ס היה, כמי שאמונה על טובת הקטינים ועל יישום הוראות חוק הנוער, לבכר כל הסדר אחר שתוצאותיו פחות פוגעניות מזה של הוצאה למרכז חירום, גם אם במחיר של מתן הזדמנות נוספת להסדר דוגמת זה בו התנסו הקטינים אצל דודתם בשבוע האחרון טרם הוצאתם, תוך מתן הנחיות ברורות לדודה באשר להתנהלות הנדרשת ממנה.

ודוק: על פי דיווח מטעם העו"ס ומטעם האפוטרופא לדין, תהליך קליטתם של הקטינים אצל דודתם היה סביר, ללא בעיות מיוחדות, מצבם היה טוב, זאת להבדיל מהדיווחים שהתקבלו עד כה ביחס לשהייתם במרכז חירום, לפחות באשר ל- א'. לא רק זאת, אלא שבמהלך הדיון לפני בית משפט קמא, הביעה האפוטרופא לדין, עמדה שונה מזו שאמצה בהמשך, וסברה כי ראוי להותיר את הקטינים אצל דודתם. וכך היא ציינה במהלכו (מחמת טעות בפרוטוקול הדיון יוחסו הדברים לעו"ד ברנדס ולא לעו"ד ברנס, האפוטרופא לדין): "שוחחתי עם כל אחד מהילדים בנפרד וביחד. הם מתגעגעים לאמא ורוצים לראות אותה הם מרגישים טוב בבית הדודה, היא מספקת להם את כל צרכיהם וגם בעניין הכשרות. הם מחוברים לילדים של הדודה, מרגישים חוויה חיובית במיוחד שזו עכשיו תקופה של חופש גדול. מבחינתם זה מעין חופשת קיץ טובה עבורם ולנטרל אותם מכל שהיה עד כה..... נפגשתי ורציתי לראות אינטראקציה שלהם עם האמא ולכן הזמנתי את האבא. היתה אינטראקציה חיובית..."

עוד ראוי להזכיר כי היא הקדימה וציינה עמדת א' החוששת מאוד מהמעבר מבית דודתה, ולמקום שאינה מכירה. וכך מסרה: " א' היא ילדה בת 4, עדינה ושקטה, מאוד פקחית, היא אמרה לי "מה עכשיו נעבור לעוד מקום שלא נכיר, אני אבכה ולא אספיק (צ.ל. אפסיק) לבכות".

24. על מנת להפיס את דעתן של העו"ס לחוק הנוער, האם, האפוטרופא לדין וב"כ היועמ"ש, אדגיש שוב, כי טרם העברת הקטינים למרכזי חירום, נכון היה להדריך את הדודה כיצד לנהוג, ולהעמיד לפניה דרישות ברורות שבמידה ולא תקיימן, תישקל מחדש סוגית שהיית הקטינים אצלה, ובמקביל לבקש התחייבותה לנהוג על פיהן. לא רק זאת, אלא שסבורני שטוב היה עושה בית משפט קמא אילו היה מבהיר זאת לדודה, ומעגן את התנאים בגדרי החלטה שיפוטית.
להבנתי, כך היה על בית משפט קמא לנהוג, כדי למנוע את הפגיעה בקטינים עקב הוצאתם והעברתם למרכזי חירום, מקום וניתן להכשיר עבורם הסדר חלופי, המוכר להם והמתאים והולם יותר את נסיבותיהם. דרך זו כאמור מתחייבת על פי התכלית העומדת מאחורי סעיפים 11 ו-12 לחוק הנוער, כאשר פניה להליך ביניים הכולל הוצאה למרכז חירום תהא בבחינת המוצא האחרון ולאחר שמוצו חלופות אחרות.

25. למקרא החלטת בית משפט קמא, נראה כי הדגש הושם על שני נימוקים מרכזיים שהציגה עו"ס לחוק הנוער: הענקת סביבה מוגנת לקטינים במנותק מהקונפליקט ההורי, המאפשרת ביצוע אבחון מעמיק וכולל וגם קיום קשר בין הקטינים לבין כל אחד מהוריהם.

אלא שעל פניו שהותם של הקטינים אצל דודתם הטיבה עימם, ולא שוכנעתי כי היא עתידה לפגוע במרקם המשפחתי ובעריכת תכנית מתאימה, ואף לא הוכח כי לא ניתן לבצע את האבחון הדרוש במסגרת הקהילה.

26. לסיכום: נכון היה להשאיר הקטינים אצל בן משפחה המוכר להם, לאחר ששהיתם אצלו היטיבה עמם והם התאקלמו לה, ולהעדיף הסדר זה על פני הוצאה למרכז חירום, ונראה כי החזרת א' לדודתה, מדברת בעד עצמה, והנכון לגביה, אף נכון לגבי שני אחיה.

סופו של דבר, הערעור מתקבל והנני מורה על השבת הקטינים לבית דודתם. העברה זו תתבצע מידית אך לא לפני שהדודה תחתום על התחייבות לבצע כל אלה, כתנאי להמשך שהיית הקטינים אצלה:

א. קיום מפגשים בין הקטינים לבין אמם במועדים ובמתכונת שתקבע העו"ס לחוק הנוער.
ב. התייצבות הקטינים לכל אבחון או טיפול כפי שיידרש ע"י העו"ס לחוק הנוער.
ג. התחשבות מרבית ברקע השונה של הקטינים ובאורח החיים לו הורגלו בבית הוריהם.
ד. ביקורי האב בבית ייקבעו בתיאום עם העו"ס.
ה. להימנע מלערב את הקטינים בקונפליקט שבין הוריהם.

כמו כן, וכמצוות סעיף 6(ז) לחוק בית המשפט לעניני משפחה, המשך הדיון בתיק דלמטה יתקיים לפני בית משפט לעניני משפחה בחיפה, במאוחד עם תלה"מ 47293-03-19.

כל צד ישא בהוצאותיו.

מותר לפרסום ללא שמות הצדדים והקטינים, ובהשמטת פרטים מזהים אחרים.

ניתן היום, כ"ו אב תשע"ט, 27 אוגוסט 2019, בהעדר הצדדים.



סארי גיוסי, שופט

גלגלים סגורות